

Proučavanje i snimanje crkvenog i svjetovnog pjevanja na otocima Krku, Rabu i Pagu

(nastavak)

XIV. ČETRNAEST.

72) *Koledva o Tri Kralja*. »Tri Kralja jahahu s onih sunčanih stran...«

- a) 2 muškarca
b) 1 žena, 1 muškarac
c) 2 žene

XV. PETNAEST.

73) *Koledva od Nove Godine*. »Došli jesmo mi pred vrata«.

XVI. SVJETOVNE pjesme.

74) »Zrasla jelva j usred perivoja«. Pjevaju 2 muškarca.

75) *Tarankanje*. Izvođenje melodije instrumentalnog karaktera po pjevačima, a pomoću artikulacije jednog sloga.76) *Pirna pjesma* »Evo su vam svatja...« pjevaju:

VII. Đurđica Štefanić, kao gore.

IX. Marija Krbavac, r. 1889.

77) Iste pjevaju: »Sad smo na rastanku... mi zahvalmo Bogu...«

Snimanje u Dragi Bački svršili smo 20. VIII 1956. Dne 21. VIII. sam u Baški organizirao snimanje važnog pjevača iz toga mjesta za sutradan 22. VIII 1956. godine.

To je bio X. IVAN SINDIČIĆ, s nadimkom »Hahar«, seljak, mežnar iz Stare Baške, r. 1904. godine.

Dužnost mežnara vrši već 15 godina. Sindičić priča kako je od mladosti pjevao u crkvi glagoljaške pjesme, slušao druge, naročito svećenike i puno toga zapamtio, a zamjenjivao je često i Hranića. Hranić je po staru »zatezao« kod pjevanja. Prije kojih dvadeset godina došao je svećenik Mate Maričić koji je učio u Americi, i on je tada uveo u crkvi »kratko« pjevanje. On je pozvao djevojke i mladiće i učio ih pjevati na »kratko«. Prije toga su »na dugo« pjevali. U to vrijeme bio je tamo župnik pok. Josip Polonio Vrančan.

Taj američki svećenik zvao je Mate Maričić »Trojanić«. Sada je u Americi. Od onda je narod kod nas uvijek kraće pjevao crkvene pjesme.

Sindičić znade po staru pjevati. Promjenljive dijelove ne zna već samo stalne dijelove mise. Pristup je recitirao, to nije znao pjevati. Evo snimaka njegovih pjesama:

Navodim, da je NUMERACIJA daljih pjesama dvajaka:

- a) na magnetofonu sam diktirao redne brojeve od 1 pa dalje, a
b) ovdje u ovom izvještaju nastavljam rednim brojevima dalje od 78. A u zagradu ću staviti onaj broj koji je diktiran prije pjesme u magnetofon.

78/1) Čita, recitira »Pristup...« iza toga slijedi Missa Votiva de Beata.

79/2) »Slava« — »na dugo« (ali još nije dosta dugo).

80/3) »Okropiši me« — na široko. Drugi put Slava Ocu je prebrzo pjevao.

81/4) *Gospodi pomiluj*, 3x*Kriste pomiluj*, 3x*Gospodi pomiluj*, 3x82/5) a) *Slava*... (do svršetka koluta)

b) »Sedi o dusnuju Oca...«

83/6) Vjeruju.

Uz Ivana Sindičića pjevaju još i pjevačice:

XI. Neda Krstinić, r. 1939.

XII. Đurđa Sindičić, r. 1933.

(ovo baš ne zna dobro pjevati).

Brzo su pjevali.

84/7) »Svet«

85/8) *Blagosloven gredi va ime Gospodnje*85/9) *Aganče*...

Na sve mise se ovako pjeva. Drugog napjeva nema.

Slijedi MRTVAČKA MISA

87/10) *Pokoj vječni daruj jim Gospodi...*

»Gospodi pomiluj« ide kao kod obične mise.

88/11) *Dan gneva* (tri strofe)89/12) *Gospodi Isukrste*90/13) *Izbavi mi, Gospodi, od smrti večne...*91/14) Poslije blagoslova pjevaju »*Budi hvajeno po sve vrime*...« Prisućni kažu da se to pjeva stvarno polaganije nego što je snimljeno.92/14a) *Istu pjesmu* — gornju — pjevaju sada nešto polaganije, ali još ne dosta polagano. Kažu »još pomanje« treba.

93/15) Djevojke pjevaju:

»*Barbaruše hodile*

terem Boga molile,

da nam Bog da tihi daž,

više ko se ne može.

od šenice lipi hlas.

Daj ga Bože do volje

Oj ti Bože višnji,

smiluj nam se grišnim,

ne prosimo sira, jaj,

nego jedan tihi daž,

od šenice lipi hlas,

daj ga Bože do volje,

više ko se ne može.

Oj ti Bože višnji,

smiluj nam se grišnim.

Oče naš...

Toga dana je snimanje završeno. Nastavljeno je sutradan.

23. VIII. 1956.

u Baški gdje su snimane narodne pjesme svjetovne, od rednog broja 16. do 32. One će biti popisane u II. dijelu ovog izvještaja pod posebnim odjeljkom »Svjetovne pjesme«.

Dne 24. VIII 1956. otišao sam na otok RAB, i to u samo mjesto Rab, te sam tu počeo organizirati snimanje. Našao sam tu u odsutnosti domaćeg župnika Dra. Antona Mrakovčića njegovog zamjenika iz Luna g. Gulića koji mi je dao slijedeće informacije za organizaciju daljeg terenskog rada:

»U samom Rabu teško će se pronaći tragovi tradicionalnog glagoljaškog pjevanja jer su u njemu djelovali »latinaši«. Upozorio me je na zvonara Antu Godinića, orguljaša Stjepana Kropeca i sestre Franjevke, ali i kontakt s njima potvrdio je gornju izjavu. Nikola Barac rodom iz Mundanija obećao mi je dovesti u Rab pjevače: Ivana Brnu, Petra Kriškovića i Ivan Pahljinu iz Mundanija jer sam želio snimiti melodije tog mjesta u Rabu budući da u samom selu nema električne struje. Nažalost do snimanja nije došlo jer se spomenuti pjevači nijesu pojavili u Rabu.

Sutradan 25. VIII 1956. otišao sam u BANJOL. Kako sam unaprijed znao da tamo nema električne struje, nisam ponio sa sobom aparat, već sam išao samo radi prikupljanja informacija i da organiziram ljude za snimanje eventualno u Rabu tako da ih privolim da dođu u grad. Od ljudi i od župnika Antuna Mrakovčića, koji je kasnije došao, saznao sam dosta podataka o tome mjestu. Ime mu potječe vjerojatno od naziva kupališta (bagnol). Ima i jedno mjesto u Is-

tri imenom Banjol, no to neće biti u vezi s ovim Banjolom. Mjesto je staro, a župa je mlada, tek od kojih 100 godina. Prije toga je na cijelom otoku Rabu bila jedna gradska župa u gradu Rabu, a po okolnim mjestima u kapelama su dolazili vršiti crkvenu službu svećenici iz Raba. U Rabu se je pjevalo latinski, ali u selima je narod pjevao od pamtivijeka staroslavenski, odnosno gdjegdje »šćavet«. Šćavetom pjevaju u Barbatu i Banjolu. Ovdje u Banjolu pjeva čitav narod u crkvi. Imamo trojicu »pivadžija« koji su prvi među pjevačima, neke vrste stalni pjevači, to su:

- a) Krste Pijaža-Mikelić, stari Kicar, star oko 82 god. Kicar je naziv za građanina Raba, a mi ovdje smo »seljaci«. Ovaj Pijaža je najbistriji seljak u Banjolu. On je bio uvijek »stari svat« pak znade sve pirne pjesme. Ispitivao ga je Niko Bonifačić iz Instituta. Stanovnici Raba su »gradari«, a mi izvan gradskih zidina smo »vonjskaši«. Isti je slučaj i u Trbniku, samo tamo se ovi zovu »venkari«.
- b) Stari Antez Pijaža-Mikelić Krste,
- c) Petar Pereza (nepoznat mu je nadimak) rođen 1904. Ako je ovaj potonji u crkvi, može se služiti pjevana misa, inače, ako njega nema, onda se služi samo tiha.

Pjevaju se ove pjesme:

- a) nepromijenljivi dijelovi mise,
- b) U se vrieme godišta,
- c) Budi pohvaljeno . . .
- d) Zravo tilo . . .
- e) Oče naš . . . Zravo Marijo . . . malo pjevuckaju.

U pogledu svjetovnog pjevanja dao mi je A. Mrakovčić slijedeće podatke: Koledva nema. Ovdje su vrlo popularne »pjesme na O«, kako to ovdje kažu. Kažu još »na O pivat«. Zatim imaju posebni napjev po kojem pjevaju tekstove iz Kačićeve pjesmarice. Oni to zovu »kantat«. Zapravo imaju samo dva napjeva »za kantat«.

Dobri pjevači za kantat su:

- Sime Ribarić r. 1904. g. i brat
Ante Ribarić r. 1898. g.

A. Mrakovčić mi je dalje isticao da danas prodiru ovamo i pjesme iz drugih područja koje ovdje »iznakarade« svojim načinom pjevanja. On misli da imaju »pomanjkanje« sluha. Njih ništa ne smetaju ni nerviraju disonance. Sve njihove pjesme završavaju disonantno na sekundi. On kaže da su »antitalenti za pjevanje . . .«

Ove Mrakovčićeve izjave su me zainteresirale jer kazuju da se ovdje može naći interesantno i originalno višeglasno pjevanje. Zato sam naročito inzistirao da g. Mrakovčić organizira te ljude i da ih dovede danas ili sutra na snimanje u Rab. On je to obećao, ali nije siguran da će uspjati.

Još mi je saopćio neke važne podatke. Kaže da mladež jako neskladno pjeva. Nema nikakvih narodnih običaja o mesopustu. Nema narodnih plesova. Sjeća se samo da su uoči Petrova — 29. VI — pastiri gore na pašnjacima palili krijes koji su zvali »Šartizan«, to je Ivanjski krijes. To je bilo prijašnjih godina. Sve je toga dana uvečer bilo »u ognju« do Paga, koliko se je moglo okom vidjeti. Sjeća se da ima neka »Nerezinka polka«. Sviralo se na MIŠČIC«. Još i sada zna u taj narodni instrument svirati Ante Matušan-Rajmond, zatim Joso Ribarić.

Poslije ovog razgovora pošli smo zajedno do pjevača Krste Pijaža-Mihelića (»Antez«) koji je rekao da je 78 godina star. Nećkao se da će doći na večer pjevati, ali je stavio u izgled da bi mogao doći. Naravno, na večer sam ga uzalud čekao. Došao je sam A. Mrakovčić koji mi je obećao da će sutradan doći pjevati on kao i druge pjevače ne će moći dobiti.

Nastavak u Banjolu i Rabu
26. VIII 1956.

Prije samog današnjeg snimanja A. Mrakovčić mi je dao jednu važnu informaciju za mjesto KRAS na otoku Krku. U Krasu je »reformirano« staroslavensko liturgijsko glagoljaško pjevanje na taj način da se pjeva »lijepo«. Kod te rekonstrukcije sudjelovali su

Ivan Kirinčić-Brgudan, Frane Duda i Antun Spicija-rić, župnik iz Dobrinja, te su izmijenili i tempo, ubrzali pjevanje i tako se i danas tamo pjeva. To je po njegovu mišljenju zapravo »najbolje« pjevanje na otoku Krku. Kras je udaljen pola sata od Dobrinja.

Nastavak snimanja glagoljaškog pjevanja. Nastavlja se numeracija ovog izvještaja, a u zgradi se navodi ona numeracija koja je diktirana u mikrofon kod snimanja. — Pjeva:

XIII. Ante MRAKOVČIĆ, župnik u Banjolu. Može mu biti oko 30 godina, a možda i nešto više. Bio je u Dobrinju župnik preko 6 godina.

- 94) (1) Razgovor sa Antunom Mrakovčićem o pjevanju u Banjolu
- 95) (2) Vespere:
 - a) reportaža Dra V. Žganca
 - b) Uvod »Bože va pomoć . . .« (Deus in adiutorium meum intende . . .)
 - c) Antifona »S tobom . . .«
- 96) Psalam »Reče Gospod Gospodevi mojemu . . .«
- 97) Himan »Bože si Tvojim vojnikom . . .«
- 98) Verzikul »Stipan vidi nebasa . . .«
- 99) Veličit . . .«

- Antifona »Ogreboše Stipana . . .«
- 100) Razgovor o zvoničima u crkvi u Dobrinju.
- 101) Jedna božićna antifona za Vespere: »Gospod reče ka mni: Sin moj jesi, az danas rodih te . . .«
- 102) (3) Pridi, Duše Stvoritelju . . .« himan iz Omišlja. U Omišlju to pjeva cijela crkva dvoglasno.

Sada slijede pjesme, koje su pjevale neke gospode iz samog grada Raba, a koje se obično pjevaju u Rabu, t. j. koje tu pjeva narod. Te žene su slijedeće:

XIV Milka Moroević iz Raba,

XV. Marija Skenzić, rodom iz Kastva, ali već dulje živi u Rabu.

- 103) (4) »Zdravo morska zvijezdo mila . . .« Himan, koji se tu pjeva u procesiji.
- 104) (5) »Smiluj se meni Bože po velikom milosrđu svome . . .« (Miserere).
- 105) (6) Na blagdan Sv. Križa — starinska »Stujmo braćo blagdan danas, u kom Isus plako za nas . . .«

Sutradan 27. VIII 1956. uputio sam se radi snimanja do upravitelja osmoljetke u Rabu ali mi od njega nije bilo nikakve pomoći.

- Pjevači:
XVI Andre Andrešić, pok. Andra, r. 1922.
XVII. Josip Ivančić, pok. Iva, r. 1911.
XVIII Ante Andrešić, pok. Andra, r. 1925.

- 106) (22) Veseli se majko Božja . . . (božićna)
 - 107) (23) U se vrieme godišta . . . (božićna)
 - 108) (24) Spavaj, spavaj ditiću . . .
- Druga strana istoga KOLUTA :
109) (24a) solo: Spavaj sveta radosti . . .
Sada su ovdje izostavljena iz popisa pjesme snimljene pod br. 25 do 30, koje će kao svjetovne doći kasnije u drugi dio popisa.

Slijedi staroslavenska misa iz Lopara.

- 110) (31a) okropiši me . . .
- 111) Introit. V. nedjelje po Duhovima
- 113) Gospodi pomiluj
- 114) Slava celebrant) i tutti
- 115) Vjeruju (3 muškarca i 3 ženske pjevaju)
- 116) Svet
- 117) Jaganjče, tutti i solo
- 118) Reportaža župnikova o glagoljaškom pjevanju u (Završetak reportaže na II smjer Koluta Dr R. br. 15.)

Dana 24. IX 1956. uvečer stigli smo u grad Rab. Drugi dan

25. IX 1956.
posjetio sam najprije direktora osmoljetke druga Kocijana, da vidim, da li je po prethodnom dogovoru na našem prvom sastanku i prema mojoj molbi, koju sam mu pisмено saopćio, našao koje dobre pjevače ili instrumentaliste iz Raba. Nažalost, on nije ništa našao, a isto tako ni ostali nastavnici sa te škole, s kojima sam ranije govorio, i koji su bili puni najljepših obećanja. Radi toga sam se poslije podne uputio u BANJOL.

Došao sam u kuću

XX Ante RIBARIĆA, r. 1890. u Banjolu. To je čovjek, koji je u svojem životu obavio 137 pirova kao »voda svaće«. On se sjeća tradicije, po kojoj su njegovi predci došli na ovaj otok iz Like u davna vremena. To su bili Vukošići. S njima je pjevao

XXI Petar PEREZA, r. 1904. u Barbatu, a živi u Banjolu.

Voltaža u početku 166)

Najprije su pjevali *svjetovne pjesme od br. 1 do 7a* (koje će biti naknadno navedene). Nastavili su sa crkvenim na staroslavenskom jeziku, zapravo na »ščavetu«.

Na kolutu pod br. 8 slijedi najprije najava a zatim pjesme. Numeracija se nastavlja za crkvene redom dalje, a u zagradi je naveden broj koji je diktiran u mikrofon.

119) (8a) Gospodin pomiluj, 9 zaziva. U crkvi pjevaju tako, da naizmjenice pjeva lijeva pa desna strana crkve.

120) (9) Slava va višnjem Bogu . . .

121) (10) Vjeruju v jedinago Boga . . . (u jednom dijelu teksta su pogriješili . . .)

122) (11) Svet

123) (12) Janjče Božji

124) (13) Koleda »U se vrime godišta . . .«

Pjevač XII. Pere Španjol — P a n d e l o, r. 1901. iz Banjola pjeva dodatak svakoj strofi.

Sada opet nastavljaju pjevati svjetovne pjesme od br. 14 do 15b, koje će biti navedene u drugim dijelu ovoga izvještaja.

Od 26 do 28. XI snimao sam svjetovno pjevanje u NOVALJI na otoku Pagu o čemu će biti govora malo niže.

28. IX snimao sam liturgijsko pjevanje

Pjevali su ova dva glavna pjevača:

XXII Ante CRNKOVIĆ »Toneto«, r. 1895. u Novalji.

XXIII Anton DABO »Francez«, r. 1903. a pratio ih je

veći broj žena i muškaraca.

A) Najprije je snimljen moj uvod u snimanje.

B) Slijede pjesme: Mrtvačka misa.

125) Pristup

126) Početak »Gospodine pomiluj«

127) Dan od gnjeva

128) Ofertorij

129) Popričesna

130) Oslobodi me, Gospodi, od smrti vječne . . . (Liberame)

C) Svečana misa na Tijelovo.

131) Celebrant intonira »Poškropi me . . .« Narod i pjevači nastavljaju dalje pjevanjem

132) Pjevači pjevaju: Pristup . . . Slava Ocu . . .

133) Gospodin pomiluj, 3 X

Krste pomiluj, 3 X

Gospodin pomiluj, 3 X

134) Slava va višnjih bogu (intonacija). Narod pjeva.

135) Gospod s vami (Intonacija). Oracija. Amen.

136) Lekcija, pjeva pjevač XXII.

137) Aleluja, Aleluja

138) Graduale

139) Hvali Sion Spasitelja. Sekvenca. 4 strofe

140) Vjeruju v jedinago Boga. Int. Narod.

140) Nast. vjerujem u svetu katoličansku . . .

141) Ofertorijum

142) Va sve veki vekov . . . Prefacija

143) Svet

144) Blagosloven gredi . . .

145) Va sve veki vekov. Amen. Mir Gospodnji . . .

146) Jaganče Božji (mol.)

147) Popričesna (na Tijelovo)

148) Gospod s vami. I s duhom Tvojim.

149) Idete, misa je. Bogu hvala.

NAPOMENA: Pjevači su mi kazali, da se je po starinsku tako pjevalo, da se je sve izvodilo samo dvoglasno. Danas se je pjevanje »moderniziralo« u tom smislu, da basovi dodaju duboke glasove, i na taj način formiraju jasnije harmonije sa potpunim trozvucima. Taj način prodire u crkveno pjevanje iz savremenog narodnog svjetovnog pjevanja.

150a) Jaganče . . . Ponavljaju 2 ženska glasa, dvoglasno na način starog pjevanja. To su
XXIV Ješe CRNKOVIĆ i
XXV Ješe ŠKUCA

b) Jaganče još jednom pjeva solo pjevačica XXVI.

151) Pjevačica XXVI. pjeva solo:

Gospodi pomiluj, jedan put

Krste pomiluj, jedan put

Gospodi pomiluj, jedan put

D) Slijede neke pjesme iz obreda Velikog tjedna.

152) Blagoslovljen Gospodin Bog Izraelov (Benedictus Dominus Deus Israel). Dva kora naizmjenice, 4 strofe

153) Puče moj

Narod dodaje refren:

Pučé moj, što učinih tebi,

ili u čemu ožalostih tebe?

154) Solo pjeva pjevačica XXIV.

»Puče moj«

Odgovara umjesto puka pjevačica XXVI.

Potonja nije dobro pjevala, kažu prisutni. Zato isto ponavlja pjevač XXVII Anton ŠKUNCA, I glas

155) Himni

Božićni »Isuse, svih Spasitelju . . .« (Jesu Redemptor onium)

a) prva strofa solisti

b) druga strofa tutti

Prisutni kažu, da je to novija melodija, uvedena prije kojih 15 godina. Tekst u Vlašičevu Bogoslužbe-

28. VIII 1956. otputovao sam za Zadar gdje sam posjetio franjevca dr. A. Matijevića i trećoredca Đuru Lulića da bih od njih dobio informacije za sakupljanje glazbenog liturgijskog i svjetovnog folkloru u zadarskoj okolici i otocima. Od Matijevića nijesam dobio nikakvih podataka jer je u tom času bio bolestan i nešto kasnije umro. Đuro Lulić me je upozorio na svog subrata o. Simu, starijeg čovjeka rodom iz susjednog mjesta Arbanasa koji bi možda znao glagoljati. On se nalazi u samostanu Martinšćici na otoku Cresu. Upozorio me je i na don Vinka Rasola, prepizita crkve Sv. Stošije. Njega sam potražio, ali nijesam mogao do njega jer je bio u duhovnim vježbama.

30. VIII vratio sam se u Zagreb.

DRUGI DIO PUTA

Drugi dio puta po jadranskim otocima obavio sam od 22. IX do 1. X 1956. Sa mnom je ovom prilikom kao tehničar za tonsko snimanje putovao Zorislav Najnarić, službenik Radio-Zagreba.

Plan terenskog rada na snimanju muzičkog folkloru bio je slijedeći:

a) mjesto Lopar na otoku Rabu,

b) Rab i Banjol na otoku Rabu,

c) Novalja na otoku Pagu i eventualno druga mjesta.

Uvečer dana

22. rujna 1956.

stigli smo u LOPAR na otoku Rabu. Dočekala nas je izaslanica mjesne osnovne škole i Josip Jadrošić, te Vjekoslav Čepić, direktor ugostiteljskog poduzeća, koji su s nama na večer održali sastanak i dogovor o rasporedu rada u Loparu. Predvidjeli smo sve, što je u tu svrhu potrebno. U plan smo uzeli snimanje svjetovnog glazbenog folkloru kao i snimanje glagoljaškog pjevanja. Dobio sam tu podatke, da se ovdje glagolja od pamtlivijeka, t. j. ljudi ne pamte, da bi se drukčije kada pjevalo. Bilo je slučajeva, da su neki svećenici služili misu latinski intonirali na latinskom jeziku Slavu i druge dijelove pjevanja, no narod je uvijek pjevao staroslavenski. Vinko Čučić ostavio je tradiciju, da je zapravo staroslovensko pjevanje uveo u toj župi pop Ive Karabaić, koji je u Loparu župnikovao od 1846—1860. Posjetom crkvi 23. rujna 1956.

uvjerio sam se, da danas narod pjeva staroslavenski sve dijelove liturgije. Nažalost u crkvi nije uvedeno električno osvjetljenje, t. j. struja, pa nisam mogao tu snimiti sve ove interesantne melodije, koje tu izvode na posebni način, znatno drukčije, nego u ostalim mjestima.

(slijedi nastavak)